

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes Juridico-Theologicæ De Jure, & Justitia

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum ; [Graz], 1714

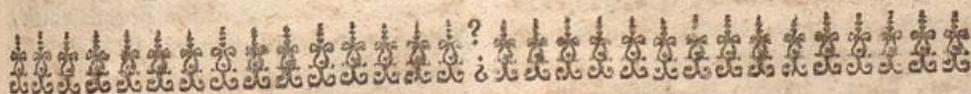
§. III. Corollaria practica de causis ad damnum cooperantibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40013

constat unum ex tribus, quorum quis de se causam sufficientem damni dedit, damnificasse, & nescitur quis, singuli debent restituere plus, vel minus pro ratione dubij: aut si res aliena sit apud te ad unum ex tribus spectans, perseverante dubio est res dividenda inter eos, dum nequit constare, cujus sit ex illis.

Respondeo concessio antecedente distinguo consequens pro ratione dubij est quantitas damni restituenda, nisi præsumptio sit omnes partialiter partialitate causæ in totum damnum influxisse concedo consequentiam, quam nego stante tali præsumptione, uti constat in casu primæ instantiæ. Ad instantiam

alteram dico, cum res ad unicum ex tribus spectet, neque præsumatur pro ullo præ alijs, non est æquior modus restituendi, quam rem partiendo pro ratione dubij. De cætero ambæ oppositæ sententiæ sunt in praxi securæ. Quod si dicas argumentum nostrum probare, quod proles illegitima in casu prolis dubiæ habeat jus exigendi alimenta à parentibus dubijs, est enim melior conditio conditio innocentis. Respondeo ex dictis à n. 107. Disparitatem esse magnam, quod nequeant dari plures Patres partiales secus in nostro casu plures causæ damnificantes.

§. III.

Corollaria practica de causis ad damnum cooperantibus.

334. **C**olligitur primò mandantem obligari ad restitutionem totius damni mandati, nisi ante executionem serio revocet mandatum, ita ut mandatarius prudenter credere possit revocationem (si nequit, potest tamen moneri damnificandus, est obligatio ex Justitia monendi etiam cum pari damno, secus cum longè majore, aut alioris Ordinis, Lugo *Disp. 19. num. 31.*) aut nisi mandatarius non à mandato, sed aliunde motus damnificet. Ratio: quia mandans est causa efficax totius damni, dum vi mandati fit executio, qualiter non fit, si mandatarius exequitur aliunde motus, aut scit revocationem man-

dati, quam si nequit intimare illi, debere damnificandum moneri à mandante etiam cum pari damno, aut non longè majore probetur; quod cum tanto suo damno debeant illatum damnum ex Justitia reparare, ergo etiam ante illatum monendo præcavere, nam in pari causa melior est conditio innocentis, ita omnes. Ex hoc principio calumniator vel falsus testis etiam cum suo æquali periculo debet retractare, quando est profutura retractio.

Amplia corollar. ad casum illati damni non demandati, dummodo id sit moraliter inseparabile à demandato damno, ut si quis mandet Petrum graviter

X x

san-

fauciari, mandatarius tamen occidat, aut iussus occidere Petrum, per errorem occidat Paulum, tunc enim in morali aestimatione se habent per modum unius, ergo sequitur damnum efficaciter vi mandati, secus si mandatarius excessit limites mandantis excessu facile separabili, ut si iussus verberare occidat, aut furari fræaum furetur simul equum, &c.

Ex his facile patet, quod si non mandasti nocere, sed post nocumentum in tui gratiam proximo illatum ratum habuisti: etsi pecces contra iustitiam approbando injuriam, non tamen teneris ad restitutionem Lugo *num.* 32, contra Navar. quia nihil influxisti in damnum ratificatione tuâ, unde ratihabitio solum relate ad eos actus, qui in suo valore pendent à voluntate ratificantis fictione juris retrahitur, ut in contractibus, & de similibus intelligitur Regula *jur.* 10, in 6, *ratihabitionem retrahit, & mandato non est dubium equiparari.* Canis: ad hanc Reg. apud P. Püttner in *Maximis juris* notat eam procedere non tantum in contractibus, sed etiam actibus judicialibus. Porro ut habet *R. l. 9, in 6. ratum quis habere non poterit, quod ipsius nomine non est gestum.* Quid autem sit nomine nostro aliquid geri videtur. Püttner ad hanc maximam, ubi etiam reperies tres ejusdem limitationes.

335. Corollar. secundum, ut scias, an, & quando consulens debeat restituere, distinguendum est triplex genus Consilij: Primò ut Consilium exquiratur, & detur de mera veritate E. g. an hic aut ille contractus sit legitimus, aut actio licita, &c. Secundò: si insuper consulens proponat necessitatem, commoditatem, &c. quæ ex damno alteri

inferendo v. g. homicidio sperari potest, aut proponat modos, seu instruat, quibus valeat actio in opus redigi. Tertio ut Consilium situm sit in meris precibus, blanditijs, minis, aut promissis inductivis alterius ad conflandum maleficium: Consilium tertij generis solum movet voluntatem, priora duo intellectum motivis imbuunt, & his mediantibus impellunt voluntatem.

Certum est primò consulentem quovis modo ex relatis ad nihil teneri, si alter damnificat non motus à Consilio. Certum est secundò obligari consulentem ad reparationem totius damni dati per Consilium cujusvis generis, quando executor damni id exequitur motus à Consilio, idque procedit, licet Consilium primi generis sit datum ex crassa ignorantia asserendo rei falsam veritatem, aut illicitam honestatem in damnum tertij, quando persona consulens est talis: quæ aut ex officio tenetur consulere, aut ratione status vel muneris sui proficetur peritiam in ea re, circa quam dat Consilium, uti sunt Doctores, Consiliarij, Medici, Chyrurgi, Advocati, Confessarij & Similes. Ratio, quia Consilium procedens ex crassa ignorantia in materia gravi est culpa Theologica gravis, quam fundare obligationem restituendi, certum est Molin. *Disp.* 730.

Si Consilium ante illatum damnum revocetur, deobligatur restituere consulens, quando Consilium fuit petitum de veritate, seu natura rei præcisè E. g. de licitate contractus, bonitate Medicinæ, Justitia litis, &c. Lugo *num.* 36. quia ut sic consulens teneatur restituere, debet accipiens Consilium

si licet moveri auctoritate consulentis, atqui nequit moveri post revocatum Consilium, cum exinde constet alteri, quod consulens non amplius idem sentiat de contractu, &c.

Hinc pariter sequitur deobligari post revocatum Consilium situm in precibus, promissis, minis, &c. ita cit. Lugo, Lessius, quia Consilium tale eatenus movet, quatenus exequens illud credit rem fore gratam consulenti, sed post scitam revocationem exequens illud nequit credere rem fore gratam consulenti.

De Consilio secundi generis, nempe de proponente utilitatem, viasque, & modos rem consulendam exequendi est probabilior sententia obligans restituere, etsi Consilium hoc revocetur, Lugo num. 37. Molin. *Disput.* 731. Less. contra Petrum Navar. Salon. Salmant. Reginald. &c. arguentes à paritate mandati revocati ad Consilium revocatum proinde deobligantes à restitutione, si consulens revocet Consilium tale. Ratio probabilioritatis est: quod etiam post revocationem Consilium hoc, ut est moraliter causa damni, non destruitur, Consilium enim hoc ut causans damnum, seu ut movens malefactorem est objectivum consistens in utilitate, convenientia, vel necessitate, modovè exequendi à consulente prepositis, sed etsi hoc suum Consilium per oppositam doctrinam revocet consulens, si tamen malefactor adhuc eo inductus infert damnum, non destruit suum Consilium ut causans damnum quia non destruit propositam utilitatem, vel convenientiam vel modum exequendi, &c. atque proposita utilitas, &c. causat damnum ergo.

Est ergo disparitas inter Consilium, & mandatum purum (si enim est admixtum Consilium, est par ratio talis mandati cum Consilio) quod mandatum non detur objectivum, sed formale tantum, influit enim præcisè propter perseverantem mandantis voluntatem, quæ cessat post seriam revocationem, Consilium verò formale non influit, seu perseverans consulentis voluntas in casu hujus Corollarij, sed motivum utilitatis, vel voluptatis operis suasi, vel necessitatis ad se vindicandum, vel ad infamiam evitandam per abortum, vel modi tui & occulti furandi, quod motivum non cessat per Consilij revocationem, quapropter consulens abortum fit irregularis, etsi ante secutum conatus sit foeminam revocare ab eo procurando, ita Doctores nostræ sententiæ contra Patronos oppositæ: è contra consulens duelum Petro, in quo sic occiditur, probabiliter non fit irregularis, quia irregularitas ex Consilio homicidij in jure inflicta annectitur solum Consilio directè tendenti in occisionem, Lugo n. 40. contra Suar. tom. 5. de censur. Disp. 44. sect. 3. num. 18.

Videns Consilij revocationem nihil proficere tenetur ex Justitia secundum nostræ principia per num. 334. movere illum, cui damnum imminet, ut dictum est de mandante; sententia negans obligationem monendi ex Justitia, sed solum ex charitate est conformis suis principijs, juxta quæ negat obligationem restituendi revocato ex parte consulentis Consilio.

336. Corollar. tertium omnis, & solus consentiens peccat contra Justitiam

X x 2

cum

cum restituendi onere, cuius consensus hic, & nunc influit in damnum, unde quando omnium consiliorum vota requiruntur ad decisionem aliquam, si hæc est injusta, omnes in solidum debent restituere, quod etiam procedit, quando certus numerus suffragiorum sufficit, & suffragia dantur secreto, secus si dentur vocaliter, & publicè, tunc enim vorum posterius numero sufficiente pro decisione, licet sit injustum, non tamen obligat restituere, nisi hic suffragator possit reliquorum suffragia inverttere, prout tenetur ex *Justitia*, dum potest, ergo omissione suâ est causâ totius damni, proinde obligatur restituere, secus dato suffragio post numerum sufficienter decisivum, quando nequit reliquorum vota inverttere, quia tunc ejus suffragium est inefficax. Ratio Corollarij est, quod omnis, & sola efficax causa damni debeat restituere, sed omnis & solus suo consensu influens in damnum est causa efficax damni, prout exposui in decursu hujus Corollarij.

Hinc si quis se absentat à Consilio ad subterfugiendum suffragium, vel præsens dare recusat, quando habet certitudinem, quod suâ præsentia aut suffragatione nihil prorsus sit profuturus, non peccat se absentando, aut non suffragando, quia *Justitia* officiales obligat solum impedire damnum cum effectu Lugo *num. 68.* contra aliquos, quorum sententia communiter est vera, unde negat Lugo eam excusationem admittendam esse nempe sub prætextu, quod suum suffragium non proderit, nisi sit evidentissimum non profuturum. De cætero sæpe fit, ut ex unius libere, & cordate prolata sententia in publico plu-

res moveantur ad mutandam sententiam, aut fiunt cauciores imposterum, aut pusillanimo animantur ad pugnam pro veritate deposito timore, idcirco rarissimè quis potest licitè se absentare ex hoc capite.

Si dubites, an suffragium à te datum fuerit efficax te probabilius non obligari sequitur ex *numero 333.* si suffragium tuum præcessit, fuissetque damnum illatum sine eo per alterius suffragium te non esse liberum à restitutione discis ex *conclusionione 2. num. 329.*

337. Corollar. quartum Palpatorem de quo *num. 328.* habere se instar consulentis, ut patet ex ejus descriptione, proinde non minus teneri in solidum, quam consulentem, quando Palpatione suâ, quovis ex dictis illis modis excitat executorem ad damnum. Lugo *Disp. 19. num. 70.* qui *num. 38.* rectè ex Vasq. Præmissis, quod movens ad nocendum laudibus, vel adulatione, vel opprobrijs, esto hæc & illa revocet, si alter adhuc moveatur laudibus, &c. ad exequendum, non excusari à restitutione per probata *num. 335. vers. de consilio secundi generis.*

Receptor damnificatoris, quod obligetur restituere est consensus omnium, dum aliquo ex modis recensitis *num. 328. v. recursus, &c.* est causa damni inferendi aut illati non compensandi, ut si furem faciat animosorem, aut securiorem ad furandum, &c. Lugo *num. 71.* ad hoc genus causæ reducens Advocatos, & quosvis alios injustè in judicio defendentes, aut excusantes: item belliduces, quorum protectio militum est occasio, ut hi spolient homines, ac spolia injusta non reddant.

Verùm

Verùm non quisque furem, &c. recipiens censetur cooperari damno, consequenter nec fit obnoxius restitutioni sed quando receptio est expressa, aut tacita promissio præbendi recursus, aut securitatis, vi cuius tutius furetur, furtoque ablata reponat: unde furem ut Amicum, vel ut consanguineum recipiens, vel quia miser est, aut quia domus ejus patet omnibus adventantibus per accidens se habet ad damnum ita Sporer in Dec. tract. 4. c. 3. n. 38.

Ex simili ratione cit. Lugo liberat à restitutione Advocatos defendentes in iudicio furem in jis, in quibus ipse fur potest se licite tueri, uti post in crimine occulto nondum semiprobatò, aut quando vexatur injustè non servato juris ordine, non enim defendunt ut furem, sed ut habentem jus se tuendi, si exinde impediatur restitutio, non Advocato, sed malitiæ furis imputatur. A fortiori deobligatur à restitutione abscondens furem quæsitum ad supplicium, modo ei non det spem ulterioris similis Adjuutorij, quia occultatio hæc de se tendit præcisè ad eximendum illum vitæ periculo, Lugo n. 72.

Excusatur etiam recipiens adactus à metu gravi, ut si latro recipiatur, quia Dominus rei ablata nequit esse rationaliter invitus, Lugo num. 74.

De participante est certum primò, quod si non participet in actione ablativa, sed juvat absumere furtum, debeat reddere quod absumpsit. Certum est secundò si participet in actione causativa damni, sive physice immediate, aut mediate, sive moraliter cum peccare contra Justitiam cum obligatione restitutionis, & quidem totius damni, si par-

icipet ut executor, aut alio modo ex adductis n. 328. vers. participantis nomine, concurrat, ita ut sine hujus auxilio, aliove huic subrogato alter non furaretur, aut damnificaret, secus si tua cooperatio se habeat materialiter, ut si sine ea alter per se sit sat determinatus ad maleficium, faceretque sine ope tua, ut si teneas scalas, per quas ascenderet ad furandum, etsi eas non teneres; si ancilla à Domina vocata juvat portare furtivam cistam, quam furaretur, & tolleret sine ejus ope, si famulus Usurarij numeret pecuniam dandam ad usuras, aliàs ab ipso Domino numerandam, non enim cooperatur usuris, sed mutationi, Laym. L. 3. tract. 2. c. 5. n. 5. & 6.

Limita ut metus gravis excuset ab injustitia cooperantes actioni in se-alteri non noxiæ, & sic excusantur Christiani in trementibus turcicis remigantes adversus Christianos, Rustici militaria spolia injusta avehentes, aut pecora inique sublata aliò pellentes: hujusmodi enim actiones non sunt intrinsece malæ, nequè Domini possunt esse rationaliter invitæ Lugo n. 74. nullus autem eos excusat ab injustitia, & restitutione concurrentes ad actiones magis propinquas ad innocentis damnum ordinatas, ut si explodant tormenta, aut bombardas in innocentes, hoc enim est intrinsece malum, cum hoc sit formaliter occidere innocentem.

Ex his colligitur, quod non quævis cooperatio sit illicita, & contra Justitiam, etsi alter eâ abutatur contra Justitiam, ut ergo discernas, quando cooperatio tua sit injusta, sequens Regula observanda, nempe est inspiciendum, utrum peccatum imminet propinquè, vel

non propinquè idque sit malū intrinsece, aut solūm ex præcepto positivo, si peccatū sit malū intrinsecè in propinquo, subministrans necessaria ad illud non excusatur, licet alij te non subministrante subministrabunt, sic nequis dare gladium furioso, quamvis hæc omnia alij præstabunt, te deficiente: si autem non in propinquo peccatum etiam intrinsecè tale sed duntaxat providetur posse fieri nempe, quod alter abuti possit ad peccatum subministrandis de se aptis servire ad finem alium licitum petenti talia licitè subministrantur, quia dubium est, an petens sit ipsidem abusus, in dubio autem nemo præsumendus est malus. Si autem prævidetur abusus, adhuc potest subministrari, quando prævidetur etiam bene usus, quia tunc subministrans intendit finē licitum: secluso autem omni fine licito ex parte abufari, & simul remota omni causa rationabili ex parte subministrantis, hic nequit licite subministrare, quia cooperari etiam remote absque omni causa ad peccatum est illicitum. Si demum peccatum in propinquo imminens non sit intrinsecè malum sed ex jure positivo, ut esus carniū &c. potest quis licitè subministrare carnes petentibus eas ad impediendum suum grave incommodum: propter hoc Caupones excusantur carnes suppeditando similibus, Ecclesia enim non præsumitur eos tunc velle obligare, sicut non obligat ad missam propter vitandam molestiam non levem.

338. Corolar. Quintum cum ex n. 332. constat solos ex officio obligatos impedire proximi damnum obligari ad restitutionem totius damni, aut partis, si non impediunt totum, aut partem

damni, dum possunt impedire totam, aut partem duntaxat, sequitur, primo obnoxios esse restitutioni totius damni, Gubernatores, aliosvè Magistratus, dum eorum culpa patiuntur subditi damna per latrocinia, prædationes, &c.

Sequitur secundò simili obligatione teneri assessores, Consiliarios, Canonicos non se opposcentes injustæ constitutioni, aut electioni. Tertio hinc oneri subsunt Tutores, Curatores, Administratores bonorum &c non impediētes damna pupillorum, minorum Ecclesiarum. Quarto etiam illi famuli, quibus alicujus rei cura, aut clavis est commissa pro tunc, hæcque obligatio eis incumbit non solūm respectu extranei, sed etiam Domestici furis, si autem cura, aut clavis alicujus rei pro tunc non est commissa famulo, omnes teste Lugo n. 105. consentiunt eum non teneri ex Justitia alium confamilium accere à furto. Censetur autem cura specialis committi domūs præfectis, æconomis cocis, cellarijs, granarijs quoad res illis commissas, unde famulus Dominum comitans habet curam rerum, quos secum fert Dominus.

An famuli, quibus cura non est commissa advertentes exteros furati, si non impediunt peccent contra Justitiam, vel solūm contra caritatem sine onere restitutionis, sicut dictum est, si non impediunt domesticos, est sub lite; deobligabit eos Molin. *Disput. 735. n. 5.* proinde liberat à peccato injustitiæ, at probabilius reos justitiæ condemnat cum obligatione restitutionis Lugo n. 106. post Less. *L. 2. c. 13. n. 75.* quia omnibus domesticis aliqua domūs cura adversus extraneos committi censetur, etsi non

cum

cum speciali vigilantia, dum assumuntur ad obsequium, unde etiam famulus inquit Lugo ex rebus domesticis furto congregans, ut cum jis aufugiat, computrandus est inter extraneos, debet talem quisque famulus impedire.

Sequitur quartò Custodes teloniorum, sylvarum, &c. teneri ad refusionem damnorum, quæ ex eorum negligentia sequuntur. Molin. *Disp.* 739. n. 3. cum tamen non sint causæ principales, obligantur solum in defectum damna inferentium.

Adverte tamen quod ordinarie etiam ex officio obligati, aut ex contractu impedire damnum alterius non soleant officium assumere, aut contrahere pro circumstantijs, in quibus est periculum gravis proprii damni majoris, aut æqualis in rebus fortunæ, famæ, vel honoris (nisi specialiter id sit deductum in pactum, aut natura pacti secum ferat, prout fert pactum militandi, officium parochinale exercendi curam animarum pro tempore pestis) sequitur, quod omittere in tanto periculo non teneatur restituere Molin. *Disp.* 735. n. 1.

§. IV.

An determinato facere majus damnum liceat consu- lere minus?

339. **D**ico primò supposito quod quis sit firmiter determinatus ad majus malum, ita ut ab eo dimoveri non possit ullis rationibus, potest ei dari Consilium per modum docentis explicando illi majorem gravitatem unius mali præ alio, quando decrevit utrumque aut alterutrum inferre, sive eidem, sive diversis, ita Lugo *Disput.* 19. n. 46. Ratio, quia hoc aliud non est, quam docere veritatem, quod licitum est ex intentione evitandi majus malum cum speculativa veritas de se non alliciat ad majus malum faciendum.

Dico secundò stante determinatione fixa ad majus malum, fas est positivè suadere minus malum eidem personæ in-

ferendum, sive minus sit formaliter aut virtualiter inclusum in majori, sive non. Ita multi cum Sanch. *L. 7. matrim. Disput.* 11. contra Laym. *L. 2. tract.* 3. c. 13. multosque alios.

Probatum primò ex Aug. *L. 2. de Adulterinis conjugijs c. 14.* ubi volenti occidere uxorem suadet, ut ducat concubinam, sicque adulteretur potius, quam ut occidat uxorem: *utrumque, inquit, nefarium est, neque debet unum pro altero perpetrare, sed utrumque vitare, sed si ille facturus est malum, faciat, quod minus est, nempe adulterium cum concubina ne occidat uxorem: Ex ly faciat* constat contra Adversarios Augustinum non lo-
qui